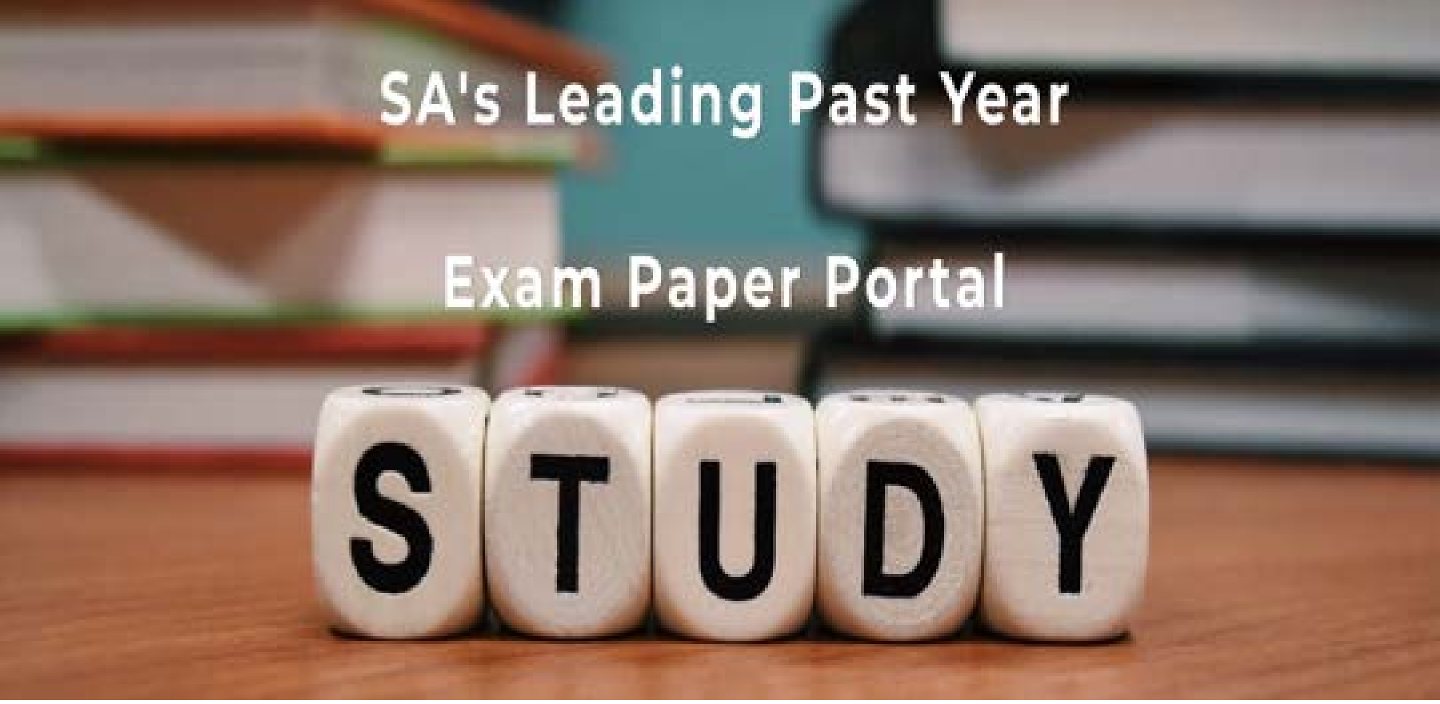

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies ☺

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

SA EXAM PAPERS

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

VERBRUIKERSTUDIES

NOVEMBER 2009

MEMORANDUM

PUNTE: 200

Hierdie memorandum bestaan uit 17 bladsye.

Kopiereg voorbehou

AFDELING A

ANTWOORDBLAD

VRAAG 1.1						
1.1.1	A	B	**C**	D	(1)	LU12.1.2 K
1.1.2	A	B	C	**D**	(2)	LU12.1.2 A
1.1.3	**A**	B	C	D	(1)	LU12.1.2 K
1.1.4	A	**B**	C	D	(1)	LU12.1.2 K
1.1.5	A	B	C	**D**	(1)	LU12.1.2 K
1.1.6	**A**	B	C	D	(1)	LU12.1.2 K
1.1.7	A	B	C	**D**	(1)	LU12.2.1 K
1.1.8	A	**B**	C	D	(2)	LU12.2.1 K
1.1.9	A	B	**C**	D	(1)	LU12.1.1 C
1.1.10	A	B	**C**	D	(1)	LU12.2.1 C
1.1.11	**A**	B	C	D	(1)	LU12.2.1 A
1.1.12	A	B	C	**D**	(3)	LU12.2.1 C
1.1.13	A	**B**	C	D	(3)	LU12.2.3 K
1.1.14	**A**	B	C	D	(3)	LU12.2.4 C
1.1.15	A	**B**	**C**	D	(3)	LU12.2.3 A
		PUNTE			**(25)**	

VRAAG 1.2

1.2.1

A	B	C	D	E	F
	✓	✓	✓		

(B, C and D shaded) (3)

LU12.3.4 Begrip

1.2.2

A	B	C	D
✓		✓	

(A and C shaded) (2)

LU12.2.1 Begrip

VRAAG 1. 3

1.3.1	A ✓	(iii) ✓
1.3.2	B ✓	(i) ✓
1.3.3	F ✓	(vi) ✓
1.3.4	C✓	(ii) ✓
1.3.5	E✓	(v) ✓

(10)

LU12.2.1 Kennis (5), Toepassing (5)

TOTAAL AFDELING A: 40

AFDELING B: VOEDSEL EN VOEDING

VRAAG 2

2.1 **Glukemiese indeks**

2.1.1 **Definisie van Glukemiese Indeks**

1. 'n **Bepaling/ waarde** ✓van hoe vinnig✓ die suiker in die voedsel in die bloedstroom vrygestel word.✓
2. Die **rangorde**✓ van koolhidrate, op 'n skaal van 0 tot 100✓volgens die **verhoging** van die **bloedsuikervlakke** na ete✓
3. **Rangorde** van koolhidraatvoedselsoorte ✓volgens die spoed waarmee dit **afgebreek/ omgesit** word tot glukose✓ en **energie vrygestel** word in die liggaam.✓ (3)

(Enige EEN definisie wat drie van die sleutelwoode bevat)

LU12.2.1 Kennis

2.1.2 **VIER voordele van lae GI-voedselinname**

1. Lae GI-voedsel stel glukose stadig vry in die bloedstroom en hou dus energievlakke konstant. ✓
2. Lae GI-voedsel vertraag die honger gevoel /voel voller vir langer ✓
3. Lae GI-dieet help met verlies en beheer van gewig✓
4. Lae GI-dieet help om die liggaam se sensitiwiteit vir insulien beter te beheer✓
5. Lae GI-koolhidrate beheer diabetes beter ✓
6. Lae GI-voedsel verminder die risiko van hartsiektes / kardiovaskulêre siektes✓
7. Lae GI-voedsel verminder bloedcholesterolvlakke✓
8. Lae GI-voedsel help met die beheer van polisistiese ovarium sindroom ('PCOS') ✓ (4)
9. Lae GI-voedsel herstel die koolhidraatvlakke na strawwe oefening.✓
10. Konsentrasie beter✓ en word nie so gou moeg nie✓
11. Lae GI voedsel gewoonlik hoog in vessel – voorkom hardlywigheid✓

(Enige 4)

LU12.2.1 Kennis

2.1.3 **DRIE gevolge van slegs hoë GI-voedselinname**

1. Bloedglukosevlakke / insulienvlakke styg vinnig / vinnige energie✓
2. Bloedglukosevlakke / insulienvlakke daal vinnig / energie verdwyn vinnig / gou moeg✓ (3)
3. 'n Risikofaktor vir diabetes en koronêre hartsiektes. ✓

4. Ervaar meer dikwels 'n gevoel van honger✓
5. Lus vir lekkers /soetigheid ontstaan✓(“*craving*”)
6. 'n Moontlike toename in liggaamsmassa ✓
7. Pankreas produseer meer insulien / maak insulien vinniger / stremming op pancreas✓
8. Moontlike hardlywigheid a.g.v. min vessel in ho**ë** GI voedsel✓

(Enige 3)

LU12.2.1 Kennis

2.1.4 **VIER voorstelle om 'n gesonde, lae GI-dieet te beheer**

1. Eet lae GI-voedsel soos groente, vrugte, patats, sousbone, lensies, saadbrood, rogbrood, volgraanbrood, Pronutro, rys, hawermout,natuurlike yoghurt, gort en semels. ✓(net een punt vir voedsel vooreeld)
2. Kombineer hoë GI-voedsel met lae GI-voedsel ✓omdat die respons beter is as wanneer slegs hoë GI-voedsel geëet word.✓
3. Ontbytgrane moet hawermout, gort en semels bevat.✓
4. Verminder die hoeveelheid aartappels in ‘n maaltyd.✓
5. Aartappels / mieliepap kan afgekoel word en weer verhit word om GI te verlaag✓
6. Eet meer vars slaaie / vars groente✓
7. Gebruik bruin, Basmati of Doongara rys, volgraanpasta, noedels, quinoa. ✓
8. Lees voedseletikette voordat voedsel gekoop word **/** lae GI simbool ✓ (4)
9. Beheer die glukemiese voedselinname deur kleiner porsiegroottes in te neem om bloedsuikervlak te handhaaf✓
10. Eet gereelde klein maaltye / moenie ontbyt oorslaan nie. ✓
11. Moenie ekstra vet / suiker byvoeg nie. ✓

(Enige 4)

LU12. 2.1 Begrip

2.2 2.2.1 **TWEE snoepitems wat kan help om diabetes te beheer**

1. Onversoete volgraanmuffin / A✓
2. Springmielies / E✓ (2)

LU12. 2.1 Toepassing

2.2.2 **Motiveer die keuse van die twee snoepitems**

1. Albei snoepitems is medium GI-voedselsoorte✓**/** 62 & 52 waarde (2)
2. Albei is veselryk✓
3. Verskaf volgehoue energie vlakke. ✓
4. Neem langer om te verteer. ✓
5. Bevat min suiker / onversoet. ✓

LU12. 2.1 Toepassing

Kopiereg voorbehou

2.3 **DRIE redes waarom suiwelprodukte in die dieet van 'n osteoporose-lyer ingesluit word**

1. Die **KALSIUM** inhoud sal verhoed dat kalsium, ✓ wat beenbreuke veroorsaak, onttrek word. ✓
2. Suiwelprodukte het 'n hoë kalsiuminhoud ✓– dit bou sterk tande en verseker goeie beendigtheid.✓
3. Melk en joghurt bevat baie **VITAMIEN D** ✓wat die liggaam help om kalsium te absorbeer. ✓
4. 'n Goeie bron van **FOSFOR**✓wat kalsium en vitamien D aanvul om sterk bene en tande te bou. ✓ (6)

   Suiwelprodukte bevat **PROTEIN**✓ wat spiere versterk en die bene ondersteun✓ (3 x 2)

LU12.2.1 Kennis (3) Begrip (3)

2.4 **Voedselsekuriteit**

2.4.1 **Verduidelik voedselsekuriteit met verwysing na die uittreksel.**

Arm gesinne /arm mense/ alle mense ✓ (2)
sal altyd/ te alle tye kos hê.✓

LU12.2.7 Begrip

2.4.2 **VIER verantwoordelikhede van die regering om voedselsekuriteit te handhaaf**

1. Verhoogde maatskaplike toelae ✓**/ diability grants**
2. Voedselprysbeheermaatreëls / bekostigbare pryse vir basiese voedselitems / subsidies✓
3. Minimum lone✓**/** werksgeleenthede
4. Sekere voedsel vrystel van BTW✓ (4)
5. Beskikbaarheid van voedselkoepons✓
6 Voedselpakkies✓

Die volgende addisionele antwoordew ka nook in ag geneem word

7 Groentetuin inisiatiewe✓
8 Volhoubare boerdery initiatiewe✓
9 Skoolvoedingskemas✓
10 Voedingskemas in arm gemeenskappe✓
11 Leer mense om goeie voedselkeuses te maak✓
(Enige 4)

LU12.2.7 Begrip

2.5 **Bespreek die gesondheidsverwante risiko's in die spotprentjie**

1. Die oormatige inname van energieryke, maar nutriënt-arme voedsel ✓ veroorsaak vetsug.✓

2. Swak verskeidenheid van voedselsoorte met geen vars groente en vrugte✓ – veroorsaak wanvoeding✓
3. Oordadige porsies wat 'n persoon se energiebehoeftes vir 'n dag oorskry ✓veroorsaak vetsug. ✓ OF Hulle eet te veel gebraaide kos en koolhidrate ✓en word vet. ✓
4. Vetsug ooreis die hart, longe en bloedsirkulasie✓ wat weer hoë bloeddruk en hartsiektes veroorsaak. ✓
5. Hoë soutinname ✓ (skyfies) kan hoe bloeddruk / hypertensie✓
6. Vet mense is meer vatbaar vir longkwale ✓ en diabetes.✓
7. Te min vesel in voedsel – hardlywigheid / seker tipes kanker kan voorkom
8. Te min suiwelprodukte✓mag osteoporose / beenbreuke / tandverrotting veroorsaak

LET WEL: Kandidate mag op die gesprek in die prentjie fokus. Die gesprek verwys na die wanbalans in voedselinname van die voedselpiramiede, die gebalanseerde inname van die voedsel op die SA voedselpiramide (6 groepe) in verwantskap met die gevolge van die gesondheidsverwante siektes, bv. oormatige inname van gebraaide kos wat aanleiding kan gee tot kanker/ te min vars vrugte en groente wat mens vatbaar maak vir siektes (immuunstelsel breek af). ✓ (Enige 5) (5 x 2) (10)

LU12.2.1 Evaluering

TOTAAL AFDELING B: 40

AFDELING C: KLEDING

VRAAG 3

3.1 3.1.1 **Onderskei tussen klassieke style en modegiere.**

1. 'n Klassieke styl: tydlose kwaliteit en eenvoud / word vir 'n lang tyd gedra / is gekik vir die meeste mense / bly populer / word as goeie smaak beskou /goeie kwaliteit / duurder✓
2. 'n Modegier: van korte duur / gewoonlik net vir een seisoen / word gou aanvaar, deur 'n klein groep verbruikers, maar verdwyn net so vinnig van die modetoneel / dikwels in die vorm van bykomstighede ✓ (2)

LU12.2.4 Kennis

3.1.2 **"Dit is noodsaaklik om professioneel geklee te wees vir die werksomgewing." Bespreek die geskiktheid van die uitrusting wat Boycee gekies het, aan die hand van bogenoemde stelling.**

1. Dit is 'n **basiese / klassieke styl** / **stylvo**l / **formeel** ✓
2. Dit **meng en pas maklik** en behoort maklik met sy bestaande klere te meng en pas. ✓
3. Veelsydig omdat dit 'n **neutrale kleur** het. ✓
4. Dit sal sy persoonlike styl, in die werksomgewing en die **aard van sy werk**, reflekteer. ✓
5. Dit sal inskakel by die **dragkode van die maatskappy**✓, want

verteenwoordigers moet **netjies** geklee wees. ✓

6. Dit sal 'n positiewe beeld uitdra aan kliënte/kollegas/die bestuur/**goeie eerste indrukke** skep. ✓
7. Die klere sal **nie aanstoot gee**✓ nie, dis is nie onthullend nie en het nie afstootlike prente of slagspreuke op nie.
8. **Pas goed**✓ (6)
9. Pure wool / good quality ✓
10 Oordeelkudige gebruik van bykomstghede✓

(Enige 6)

LU12.2.3 Toepassing

3.1.3 **SES redes waarom Boysee verkies het om by "Hy en Sy Boetiek" te koop**

1. Die boetiek spesialiseer in **plaaslik vervaardigde** klere ✓
2. Die style is **eksklusief / goeie kwaliteit**✓
3. Boetieks is **handelsmerk-eksklusief / handelsmerk lojaliteit**✓ en Boysee verkies bekende handelsmerke. ✓
4. Boysee werk vir 'n bekende maatskappy en moet dus 'n goeie/ **professionele beeld** uitdra. ✓
5. 'n Besorgde verbruiker wat omgee vir die **omgewing** sal klere koop wat nie die omgewing sal benadeel nie. ✓
6. **Nauurlike vessel**
7. Die **half-prys / wintersuitverkoping** het hom ook beïnvloed om die klere te koop.✓
8. **Nabygeleë**- ondesteuning vir plaaslike besighede

(6)

Die volgende addisionele antwoorde kan ook in ag geneem word:

9 word verskaf aan die verbruiker om 'n ingeligte besluit **Persoonlike diens** te neem.✓
10 **Verstellings** om goeie pas te verseker is gewoonlik ingesluit
11 by die diens✓
Beperkte hoeveelhede van dieselfde produk word by boetieks verkoop – gee sin van i**ndiwidualiteit / status**✓

(Enige 6)

LU12.3.3 Begrip

3.2 **Verduidelik hoe die vervaardiging van sintetiese tekstielvesels 'n negatiewe impak op die natuurlike omgewing kan hê**

1. Die **chemikalieë en olies** wat tydens produksie gebruik word, ✓ mag 'n negatiewe impak op die omgewing hê omdat die **koolstofuitlatings** bydra tot aardverwarming (**klimaatsveranderinge**). ✓
2. **Suurreën:** ✓ Tydens die vervaardiging van **nylon** ✓ word 'n **gas** (stikstofoksied + koolstofdioksied) afgegee wat bydra tot die kweekhuiseffek. ✓
3. **Lugbesoedeling**: ✓ Giftige gasse word vrygestel tydens vervaardiging wat rookmis veroorsaak wat nadelig is vir die natuurlike omgewing. ✓
4. **Waterbesoedeling**: ✓ Groot hoeveelhede **chemikalieë** (PVC, chloorbleikmiddels, kleurstowwe) besoedel riviere. ✓

5. **Nylon en poliëster** word van **petrochemiese** stowwe, ✓ wat **nie-biodegradeerbaar is**, vervaardig / moeilik herwinbaar✓ (6)
6. Groot hoeveelhede **water** word gebruik in die vervaardiging van polyester for verkoeling – waterbronne onder druk✓
7. Energie-honger gebruik van petrochemikalieë – hoë las op fossielbrandstowwe.
8. Gedeeltelike sintetiese / viscose rayon gebruik hout wat woude uitroei.

(3 x 2)

LU12.3.3 Kennis

3.3 3.3.1 **Verduidelik die volgende terme:**

(a) **Inflasiekoers**

1.'n Aanduiding van hoe pryse✓van items/goedere verander✓
2. Die jaarlikse persentasie verandering✓in die VPI✓
3. Volgehoue styging ✓in die gemiddelde pryse van goedere✓
4. Die prysstygings ✓oor 'n tydperk / periode✓
5. Die wyse waarop ekonome die verandering van pryse✓ van items bepaal oor 'n bepaalde periode✓ (2)

(Enige 2) (2 x 1)

LU12.1.2 Kennis

(b) **VPI**

1. Die VPI meet/bereken✓ die gemiddelde verandering in die prys van verbruikersgoedere en -dienste oor 'n vasgestelde tydperk ✓
2. Die VPI word gebruik om die inflasiekoers te bereken / meet✓ oor 'n periode /tydperk✓
3. 'n 'Mandjie' huishoudelike goedere en dienste word gebruik om die prysverandering✓ bepaal oor 'n tydperk✓ (2)

(Enige 2) (2 x 1)

LU12.1.2 Kennis

3.3.2 **Kies VYF riglyne en motiveer hoe elkeen kan help dat 'n mens binne jou persoonlike begroting kan bly.**

(a) **Koop kwaliteititems**

1. Deur meer te betaal vir 'n kwaliteititem, ✓ verseker langer gebruik vir 'n aantal jare /duursaam. ✓
2. Goedkoop items is op die ou end duur ✓omdat dit meer dikwels vervang moet word. ✓

(Enige relevante antwoord) (2 x 1) (2)

(b) **Betaal kontant vir aankope**

1. As mens kontant betaal, sal mens nie die begroting oorskry nie. ✓

2. Die ekstra onkoste verbonde aan krediet word uitgeskakel.✓
3. Kan vra vir afslag. ✓ (2)
3. Sommige winkelkaarte kan as kontantbetaling dien as dit binne 6 maande betaal word (geen rente)

(Enige relevante antwoord) (2 x 1)

(c) **Koop by fabriekswinkels en supermarkte**

1. Goedkoper items kan gekoop word by sommige supermarkte. ✓
2. Goedkoper items kan by fabriekswinkels gekoop word. ✓
3. Goedkoper want middelman word uitgeskakel (2)

(Enige relevante antwoord) (2 x 1)

(d) **Doen alleen inkopies**

1. Bepaal vooraf wat jy benodig. ✓
2. Jy sal beter konsentreer as jy alleen is / word nie beinvloed nie. ✓
3. As jy alleen is, het jy meer tyd om seker te maak dat die item met jou ander klere sal meng en pas en of dit geskik is vir die doel waarvoor jy dit benodig. ✓
4. Jy kan pryse beter vergelyk binne 'n spesifieke prysklas. ✓
5. Jy kan beter oordeel of die item se styl geskik sal wees. ✓
   Jy kan meer aandag gee aan die kwaliteit van die item. ✓ (2)

(Enige relevante antwoord) (2 x 1)

(e) **Koop by seisoenale uitverkopings**

1. Maak seker dat die item op uitverkoping met jou ander klere sal meng en pas.✓
2. Maak seker dat jy die item nodig het en dat dit by jou leefstyl sal pas, om onnodige aankope uit te skakel.✓
3. Kontroleer die kwaliteit van die vakmanskap om te bepaal of dit 'n goeie koop is. ✓ (2)
4. Pryse is goedkoper / laer pryse✓

(Enige relevante antwoord) (2 x 1)

(f) **Soek na winskopies**

1. Bestudeer advertensies / vergelyk pryse van spesiale aanbiedinge om die beste winskopie te kry (bv. twee vir die prys van een / koop twee en kry 'n derde een gratis) ✓
2. Meer geld sal beskikbaar wees om ander behoeftes te bevredig wanneer egte winskopies gedoen word.✓

(Enige relevante antwoord) (2 x 1) (2)

(g) **Koop meng-en-pas-items**

1. Styl, kleur en tekstuur moet gekies word sodat verskillende kombinasies gedra kan word. ✓

2. Wanneer meng-en-pas items gekoop word, kan jy eintlik minder klere koop, maar dit sal lyk asof jy meer uitrustings het. ✓ (2)
3. Duurder, basiese items kan met goedkoper, kleurvolle items en klein mode-items gedra word om dit meer interessant te maak. ✓
3. Jy sal nie so gou verveeld raak met jou klere nie, en kort-kort lusword om nog klere te koop nie. ✓

(Enige relevante antwoord) (2 x 1)

(h) **Lees die versorgingsetikette**

1. Lees die versorgingsetiket om te bepaal of die item gewas kan word.✓
2. Droogskoonmaak / skoonmaak met spesiale middels is duur. ✓
3. Spesiale skoonmaakmetodes kan duur wees
   4. Klere sal langer hou as dit reg versorg word.✓ (2)

(Enige relevante antwoord) (2 x 1)

LU12.2.3 Toepassing

3.4 3.4.1 **Selfagting (Eiewaarde) (Stelling en motivering)**

1. Iemand met 'n hoë selfagting ✓sal die modetoon kan aangee en verskil van die res van die kollegas ✓/ sal klere dra ten spyte van wat ander mense dink.
2. As 'n persoon goed lyk, word selfagting en selfvertroue verhoog. ✓
3. Persoonlike kwaliteite kan gekomplementeer of verbloem word deur sorgvuldige kleurkeuse en beklemtoning met kleur. ✓
4. Dramatiese persoonlikhede ✓met goeie selfagting sal helder, sterk kleure verkies. ✓(Skaam, teruggetrokke persoonlikhede sal sagte pastelkleure verkies✓). (6)

(Enige 3) (3 x 2)

LU12.2.3 Sintese

3.4.2 **Leefstyl (Stelling en motivering)**

1. Ons klere verklap wie ons is. ✓ Mense kan ryk vertoon as hulle duur klere dra✓
2. Die klere wat ons dra, verklap ons lewensfilosofie. ✓ Onfatsoenlike klere verraai losse sedes. ✓
3. Tradisionele/Kulturele waardes kan weerspieël word deur die keuse van style en modes. ✓ Huwelikstatus kan aangedui word deur bykomstighede en spesifieke kulturele style. ✓
4. Sosio-ekonomiese status kan weerspieël word deur ontwerpersetikette.✓ Dit bepaal dikwels die styl en kwaliteit van die mode-item. ✓

(Enige 3) (3 x 2) (6)

LU12.2.3 Sintese

TOTAAL AFDELING C: 40

AFDELING D: BEHUISING EN SAGTE MEUBLEMENT

VRAAG 4

4.1 **'n Verbandlening**

Is 'n tipe sekuriteit wat ten gunste van die bank wat die lening toestaan, geregistreer word ✓, op die aankoop van eiendom✓ (2)

A wetlike bindende kontrak met die bank✓ stel jou in staat om ‘n lening te verkry om ‘n eiendom te koop✓

‘n Banklening✓ vir die aankoop van ‘n eiendom ✓wat in maandelikse paaiemente met rente oor ‘n vasgestelde tydperk terugbetaal word.

LU12.2.5 Kennis

4.2 **Vergelyk voltiteleiendomsreg met deeltiteleiendomsreg**

4.2.1 **Privaatheid**

Voltitel: baie privaat, mens het jou eie huis op jou eie erf / nie in direkte kontak met bure ✓ (2)
Deeltitel: minder privaatheid, tuinareas word gedeel / huise is vas aan mekaar / nader aan mekaar / nader aan bure / geraas agv. gemeenskaplike areas✓

4.2.2 **Sekuriteit**

Voltitel: Nie baie veilig nie, die huis staan alleen op 'n erf, dus kan inbrake maklik plaasvind / bure kan nie sien wat gebeur nie / moet eie sekuriteit verskaf, duurder ✓ (2)
Deeltitel: Veiliger / in ‘n kompleks / bure is naby aan jou / hekke met toegangsbeheer / veiligheidswagte / trustees verantwoordelik vir sekuriteit✓
Het toestemming van trustees nodig om deeltitel eiendom te verkoop.

LU12.2.5 Begrip

4.3 **TWEE Tipes versekering om huis en inhoud te beskerm**

1. Eiendomsversekering ✓
   - Lewensversekering wat die verbandlening dek ✓: die versekering betaal die lening af in die geval van die dood van die verbandhouer✓

2. Huishoudelike versekering / korttermynversekering ✓
   - Dek die inhoud van die huis ✓ bv. die TV, rekenaar en meubels in die geval van huisbraak ✓
   - Kan ook ander beskermingsklousules insluit.✓ (6)

3. Huiseienaarsversekering
   - Beskerm die inrastruktuur teen vuur, vloede an ander natuurrampe en politieke onrus

(2 x 3)

LU12.2.5 Kennis (3) B**egrip (3)**

4.4 4.4.1 **'n Afbetalingsverkooptransaksie is:**

- Wanneer die verbruiker meubels/toestelle koop en in paaiemente oor 'n vasgestelde tydperk afbetaal. ✓ Die goedere **mag huis toe geneem word** en gebruik word nadat die **deposito** betaal is en die **kontrak** geteken is. ✓ Die kontrak sluit die finansieringsfooi en versekering in. (2)

LU12.2.6 Kennis

4.4.2 **VIER voordele van huurkoop/afbetalingsverkooptransaksie**

1. Betaal paaiemente / skuld / geld nog verskuldig oor 'n vasgestelde tydperk af. ✓
2. Veilige manier om goedere te koop. ✓
3. Dit is gerieflik, mens hoef nie geld saam te dra nie. ✓
4. Die item kan dadelik gebruik word✓
5. Die verbruiker kan goedere en dienste bekom wat hy/sy andersins nie sou kon bekostig nie. ✓ (4)
6. Verbruiker kan foutiewe item terugneem as dit nog onder waarborg is.
7. Vaste paaiemente – kan beter begroot (Enige 4)

LU12.2.6 Kennis

4.5 4.5.1 **Kies die beste wasmasjien ten opsigte van kostedoeltreffendheid en energiedoeltreffendheid.**

(a) **Kostedoeltreffendheid**

Siemens bo-laaier✓ (1)

1. Verstelbare watervlakke✓: 'n outomatiese waterbeheer / verstelbare watervlakke wat verhoed dat water vermors word✓
2. Minder wassiklusse wat diens of herstel mag benodig – bespaar herstelkoste✓
3. Goedkoper – R1 000 goedkoper as die Sharp-produk.✓
4. Groter waslading is kostedoeltreffend.✓ (3) (4)

LU12.2.6 Toepassing

(b) **Energiedoeltreffendheid**

Siemens bo-laaier✓ (1)

1. Siemens: ten volle outomaties, bespaar tyd om tussen siklusse te verstel✓
2. Warmwaterwas bespaar op menslike energie en tyd omdat dit sukses verseker wanneer baie vuil wasgoed gewas word ✓
3. Dui laer energieverbruik aan. (220V) ✓
4. Dui minimum temperatuur aan ✓
5. Groot ladings van tot 8 kg bespaar wassesssies✓

(Leerlinge mag ander aanvaarbare redes motiveer.) (Enige 3)

LU12.2.6 Toepassing (4)

4.5.2 **Wat is BTW en hoe word dit in SA toegepas?**

1. BTW – belasting op toegevoegde waarde. ✓
2. 14% word by die verkoopprys van die produk/diens gevoeg ✓
3. Alle verbruikers betaal BTW op produkte/dienste. ✓
4. BTW is 'n indirekte belasting. ✓
5. BTW word aan die Ontvanger van Inkomste /regering betaal ✓ (4)
6. VAT is ingesluit, die prys wat jy sien is die prys wat jy betaal✓
7. Sekere basiese voedsels is van BTW vrygestel✓

(Enige 4)

LU12.1.2 Kennis

4.6 **Voordele vir die omgewing as energiedoeltreffende wasmasjiene aangekoop word.**

1. Gebruik slegs een koppie water✓ – bespaar water. ✓ (5 x 2)
2. Laat klere droog – bespaar erergie vir tuimeldroër✓
3. Gebruik minder elektrisisteit – bespaar energiebronne✓
4. Verminder koolstof vrystelling –verminder kweekhuisgasse✓
5. Help om aardverwarming teen te werk – gebruik minder fossielbrandstowwe / elektrisitet✓
   Verminder omgewingsbesoedeling / waterbesoedeling – geen chemiese waspoeier ✓ (10)

LU12.2.6 Evaluering

TOTAAL AFDELING D: 40

AFDELING E

VRAAG 5

5.1 **Bydrae van die volgende kriteria vir doeltreffende produksie van kwaliteit, bemarkbare produkte.**

5.1.1 **Beplanning**

1. Identifiseer die prosesse wat nodig is om die produk teen die spesifieke afleweringsdatum te voltooi. ✓
2. Help om die produksieprosesse in 'n logiese volgorde te organiseer. ✓
3. Help om kwaliteitbeheer toe te pas tydens die produksiefase. ✓
4. Verseker dat menslike hulpbronne / arbeid produktief gebruik word✓ (3)
5. Verseker dat nie-menslike hulpmiddels (bv. oond) produktief gebruik word.✓ (Enige 3)

5.1.2 **Spesifikasie**

1. Beskrywing van die produk✓
2. Kwaliteit van roumateriale wat gebruik word. ✓
3. Instruksies/Prosesse vir die vervaardiging ✓
4. Alternatiewe in die vervaardigingsproses ✓
5. Tydskedule van produksie ✓
6. Die kriteria vir kwaliteitbeheer / geen mislukkings nie✓ (3)
7. Alle produkte sal eenvormig wees /volhoubare kwaliteit✓
8. Verminder vermorsing✓
9. Verseker verbruikers teveredenheid✓

(Enige 3)

LU12.4.1 Begrip

5.2 **VIER redes waarom die kwaliteit van die grondstowwe belangrik is**

1. Dit bepaal die kwaliteit van die voltooide produk. ✓
2. Verliese kan gelei word✓; verbruikers mag die swak kwaliteit produkte van die hand wys. ✓
   Goeie kwaliteit produkte sal verseker dat 'n wins gemaak word. ✓
3. Goeie kwaliteit grondstowwe sal bydra tot die standaardisering en kwaliteitbeheer van die produk. ✓
4. Langer raklewe / meer duursaam✓
5. Minder vermorsing✓

(Enige 4) (4)

LU12.4.1 Kennis

5.3 **Prosedures wat werknemers kan volg om probleme op te los sonder om hof toe te gaan**

1. Verwys na die maatskappy se gedragskode vir werkgewer en werknemers. ✓
2. Kla by die werkgewer ✓
3. Raadpleeg die Arbeidsunie / vakbond by wie hulle geaffilieer is. ✓
4. Kry 'n arbiter om die probleem te help oplos. ✓
5. Die maatskappy sou 'n dissiplinêre verhoor kon hou. ✓ (4)

LU12.4.2 Kennis

5.4 **Volhoubaarheid van die onderneming**

5.4.1 **DRIE redes waarom die jong entrepreneur misluk het**

1. Swak beplanning ✓**–** gebruik ongeskoolde / lui werkers ✓, neem tweedehandse gereedskap oor.✓
2. Aanstel van werkers ✓**–** werkers het nie ervaring nie,✓ te min werkers✓
3. Te min geld ✓**–** lening nie voldoende om werkers te betaal nie,✓ en nie genoeg vir die beginkoste van die onderneming ✓ of vir herstelwerk nie ✓
4. Min besigheidskennis ✓**–** beginner-entrepreneur✓ / winsgrens te hoog ✓
5. Min bestuursvaardighede / ondervinding ✓ **–** beginner-entrepreneur wat swak besluite neem. ✓

LET WEL: Elke antwoord mag slegs een maal gebruik word.
(3 x 2) (6)

LU12.4.2 Kennis (3) Toepassing (3)

5.4.2 **Regverdiging vir werkers om werkgewer suksesvol hof toe te neem**

1. Werknemers ken en verstaan hulle regte en verantwoordelikhede in die werksomgewing.✓
2. Werknemers weet wat om te doen as hulle onbillik/onregverdig behandel word / nie betaal word nie. ✓
3. Werknemers het geweet daar is teen hulle gediskrimineer. ✓
4. Werknemers weet hulle word deur wetgewing beskerm. ✓
5. Werknemers kon 'n regverdige uitspraak verwag. ✓ (Enige 4) (4)

LU12.4.2 Toepassing

5.4.3 **Strategieë om die volhoubaarheid van toekomstige ondernemings te verseker**

1. Die entrepreneur moet selfvertroue en 'n **positiewe gesindheid** hê. ✓
2. **Kreatiwiteit** is 'n groot bate. ✓
3. Kennis van **besigheidsbestuur** en -vaardighede is noodsaaklik. ✓
4. Besigheid moet ‘n wins maak✓
5. Bestuurder moet **verantwoordelik** en **georganiseerd** wees. ✓
6. Moet **goeie menseverhoudings** hê om met werknemers en kliënte te kan werk. ✓ (4)
7. Moet 'n **harde werker** wees om sukses te behaal. ✓
8 Neem klante se behoeftes in ag / SWOT analiseV

(Enige 4)

LU12.4.3 Toepassing

5.5 **Bereken die verkoopprys van EEN produk.**

Grondstowwe	R56,00
Assistente se vergoeding (R10 x 3 hr x 2) R30,00 x 2✓	R60,00 ✓
Koste van verpakking	R22,00
Advertensie (strooibiljette) (R1,50 x 30) ✓	R45,00 ✓
Vervoer (R15 x 2) ✓	<u>R30,00</u> ✓
TOTAAL:	**R213,00** ✓

Wins: R213,00 x 0,5 ✓= R106,50✓ + R213,00 = R319,50✓
÷ 20 produkte✓ = R15,98 ✓s (12)
As leerders die vergoeding vir slegs een assistant bereken het, trek een punt af en aanvaar nuwe totaal
As leerders die vervoer slegs vir een rit bereken het, trek een punt af en aanvaar die nuwe totaal.

LU12.4.3 Toepassing (6) Sintese (6)

TOTAAL AFDELING E: 40

GROOTTOTAAL: 200